

Sygn. akt III Ca 29/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2015 r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie
następującym:

Przewodniczący:	SSO Zofia Klisiewicz SSO Urszula Kapustka (sprawozdawca) SSO Tomasz Białka
Protokolant:	staż. Kinga Burny

po rozpoznaniu w dniu 4 lutego 2015 r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa J. M. (1)

przeciwko J. M. (2), H. M.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji pozwanej H. M.

od wyroku Sądu Rejonowego w Zakopanem

z dnia 18 grudnia 2012 r., sygn. akt I C 269/12

1. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala i nie obciąża powoda kosztami procesu na rzecz pozwanej H. M.;**
2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej H. M. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt III Ca 29/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18.12.2012 r. Sąd Rejonowy w Zakopanem uzgodnił treść księgi wieczystej (...)prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Zakopanem z rzeczywistym stanem prawnym w ten sposób, że w dziale II tej księgi nakazał wpisać - w miejsce H. M.córki J.i M.- J. M. (1)syna W.i J.oraz M. M.córkę S.i A.na prawach ustawowej majątkowej wspólności małżeńskiej (pkt I sentencji) i zasądził od pozwanej H. M.na rzecz powoda J. M. (1)kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że przedmiotem postępowania jest nieruchomości położona w B., stanowiąca działki ewidencyjne nr (...), objęta kw nr (...) Sądu Rejonowego w Zakopanem. W dziale II przedmiotowej księgi wieczystej jako właściciel ujawniona jest pozwana H. M..

Pozwana M. M. będąca żoną powoda J. M. (1) i matką pozwanej H. M. własność w/w nieruchomości nabyła z mocy prawa, z dniem 4.11.1971r., w trybie przepisów ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych, na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 21.10.1982r., sygn. akt I Ns 415/82. Powód nie był uczestnikiem tego postępowania.

Powód J. M. (1) i pozwana M. M. w dniu 8.03.1970 r. zawarli związek małżeński i od tamtej pory pozostają w ustroju małżeńskiej wspólności ustawowej. Z chwilą zawarcia małżeństwa objęli oni w posiadanie przedmiotową nieruchomości, początkowo użytkowali ją rolniczo, a na przełomie lat 80-tych i 90-tych XX wieku małżonkowie rozpoczęli na niej budowę zabudowań mieszkalno – gospodarczych.

M. M. w dniu 16.08.1999 r. darowała przedmiotową nieruchomości swej córce – pozwanej H. M.. Jednocześnie w wyniku wcześniejszego polecenia M. M. pozwana H. M. ustanowiła na rzecz matki prawo nieodpłatnego dożywotniego użytkowania przedmiotowej nieruchomości. M. M. dokonała darowizny bez zgody powoda, który nie potwierdził przedmiotowej umowy darowizny.

Stosunki pomiędzy J. M. (1) i M. M. a ich córką H. M. i jej mężem układały się poprawnie. Później uległy one pogorszeniu. Obecnie w/w pozostają w ostrym sporze. W dniu 25.01.2012r. powód został pobity przez zięcia. Z kolei H. M. złożyła zawiadomienie o znęcaniu się nad nią i jej mężem przez rodziców i brata J. M. (1).

W ocenie Sądu Rejonowego, własność objętej pozwem nieruchomości, którą M. M. nabyła z mocy prawa z dniem 4.11.1971 r. w trybie ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych, przysługuje także powodowi. Do nabycia własności doszło w czasie trwania małżeństwa, a małżonkowie pozostawali w ustroju małżeńskiej wspólności ustawowej. Nabyciu własności przez oboje małżonków nie stoi na przeszkodzie fakt, że postanowienie Sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 21.10.1982 r., sygn. akt I Ns 415/82, dotyczy tylko pozwanej. Sąd wskazał, że wszystkie działki objęte żądaniem pozwu weszły w skład majątku wspólnego M. M. i J. M. (1). Podał, że o tym, czy dany przedmiot wchodzi do majątku wspólnego, rozstrzygają przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w szczególności art. 32 i 33 k.r.o. (obecnie art. 31 i 33 k.r.o.), a nie treść orzeczenia uwłaszczeniowego. Powołał Sąd I instancji w tej kwestii orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym uchwałę z dnia 28.02.1978r., III CZP 7/78.

Sąd Rejonowy wskazał, że nieruchomości darowana w dniu 16.08.1999 r. H. M. wchodziła w skład majątku wspólnego małżonków M. M. i J. M. (1).

Sąd I instancji podał, że w świetle art. 37 § 1 pkt 1 k.r.o. do dokonania przez M. M. przedmiotowej darowizny potrzebna była zgoda J. M. (1). Powołując art. 37 § 2 k.r.o. Sąd wskazał, że ważność umowy, która została zawarta przez jednego z małżonków bez wymaganej zgody drugiego, zależy od potwierdzenia umowy przez drugiego małżonka. Sąd Rejonowy podał, że powód nie potwierdził umowy darowizny i nie zamierza tego uczynić.

Wobec powyższego Sąd I instancji uznał, że powód może skutecznie domagać się uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym na podstawie art. 10 ustawy z dnia 6.07.1982r. o księgach wieczystych i hipotece.

Przytaczając treść art. 6 powołanej wyżej ustawy z dnia 6.07.1982r. Sąd Rejonowy wskazał, że pozwaną H. M. nie chroni rękojmią wiary publicznej ksiąg wieczystych, bowiem nabyła ona nieruchomości nieodpłatnie.

Sąd Rejonowy odnosząc się do stanowiska pozwanej H. M. i powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazał także, że w sprawie o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym mającej na celu ustalenie istnienia lub nieistnienia praw rzeczowych, nie jest dopuszczalne ocenianie przez sąd żądań w kontekście naruszenia zasad współżycia społecznego. Sąd podał, iż w

szczególności brak podstaw do stosowania art. 5 k.c. w sytuacji, gdy żądanie uzgodnienia treści księgi wieczystej oparte jest – tak jak w niniejszej sprawie – na żądaniu stwierdzenia nieważności umowy darowizny.

Z przytoczonych względów Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo orzekając o uzgodnieniu treści księgi wieczystej w sposób objęty żądaniem pozwu.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu.

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją w całości pozwana H. M. zarzucając:

1. niezgodność ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na dowolnym przyjęciu, że zachowanie powoda w związku ze złożonym powództwem nie zmierza w kierunku wykorzystania ułomności prawa w zakresie sposobu regulacji własności nieruchomości w trybie ustawy z dnia 4.11.1971 r., a zwłaszcza różnic w orzecznictwie wydanym w tym zakresie w przeciągu ostatnich lat do celów kompletnie różnych niż to wynika z idei regulacji pozwalających na uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, co w swej naturze narusza zasady wynikające z art. 5 k.c.,

2. naruszenie przepisów postępowania poprzez nieuwzględnienie wniosku pozwanej o zawieszenie sprawy z uwagi na toczące się postępowanie karne przed Sądem Rejonowym w Zakopanem, sygn. akt II K 412/12, w której m. in. powód stanął pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. na szkodę rodziny pozwanej w związku ze sporami majątkowymi dotyczącymi nieruchomości objętej niniejszym postępowaniem.

Mając powyższe na uwadze pozwana wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa, względnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Ponadto apelująca podniosła, iż po ogłoszeniu zaskarżonego wyroku zmarła pozwana M. M. i w związku z tym wniosła o zawieszenie postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona i skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku.

W sprawie nie zaszyły uchybienia skutkujące nieważnością postępowania, a których wystąpienie sąd odwoławczy ma obowiązek brać pod uwagę z urzędu – art. 378 § 1 k.p.c.

Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia dotyczące istotnych dla sprawy okoliczności. Ustalenia te znajdują potwierdzenie w materiale dowodowym zebranym w sprawie, a ich ocena dokonana została właściwie i wszechstronnie. Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne.

W dacie orzekania przez Sąd Rejonowy zaskarżony wyrok był prawidłowy i odpowiadał prawu materialnemu. Sąd Rejonowy trafnie uznał, że w dacie jego wyrokowania treść księgi wieczystej (...) była niezgodna z rzeczywistym stanem prawnym i powinna być uzgodniona w taki sposób, aby w dziale II tej księgi w miejsce pozwanej H. M. wpisać M. M. i J. M. (1) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej.

Prawidłowa była ocena Sądu I instancji, iż nieruchomość będąca przedmiotem postępowania weszła w skład majątku wspólnego małżonków J. M. (1) i M. M.. Podkreślić trzeba, że co do zasady nieruchomość rolna nabyta na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26.10.1971r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. z 1971r., nr 27, oz. 250 ze zm.) przez jedno z małżonków wchodzi w skład majątku wspólnego obojga małżonków, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy stosunki majątkowe pomiędzy nimi podlegały ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. Mimo wcześniejszych rozbieżności, orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym zakresie jest obecnie jednolite, co potwierdzają chociażby przytoczone przez Sąd I instancji postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28.06.2002r., I CKN 884/00, LEX nr 75257 i z dnia 21.04.2004r., III CK 475/02, LEX nr 585810.

Odnosząc powyższe do okoliczności niniejszej sprawy wskazać trzeba, że postanowieniem z dnia 21.10.1982 r., sygn. akt I Ns 415/82, Sąd Rejonowy w Zakopanem stwierdził, że objętą obecnym pozwem nieruchomości z dniem 4.11.1971 r. w trybie ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych nabyła M. M.. Należy jednak mieć na uwadze, że w dniu 4.11.1971 r. M. M. pozostawała już w związku małżeńskim, który zawarła z J. M. (1) w dniu 8.03.1970 r. Małżonkowie nie zawierali małżeńskich umów majątkowych, a dacie 4.11.1971r. stosunki majątkowe pomiędzy nimi podlegały ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. Zgodnie zaś z art. 32 § 1 k.r.o. w ówczesnym brzmieniu (obecnie art. 31 § 1 k.r.o.) dorobek małżonków stanowią przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Skutek w postaci uwłaszczenia jednego małżonka w czasie, gdy pozostaje on we wspólności ustawowej wywołuje sytuację dającą się określić jako „nabycie przedmiotu majątkowego przez jednego z małżonków”, co odpowiada hipotezie powołanego wyżej przepisu 32 § 1 k.r.o. (obecnie art. 31 § 1 k.r.o.) i podobnie jak wspólne uwłaszczenie małżonków prowadzi do powstania majątku dorobkowego.

Stwierdzenie przez Sąd uwłaszczenia na rzecz jednego z małżonków, tj. M. M., nie stoi obecnie na przeszkodzie ustaleniu, że nabyte w ten sposób prawo własności nieruchomości weszło w skład majątku wspólnego małżonków. Nie można bowiem utożsamiać samego sposobu stwierdzenia nabycia prawa ze skutkami prawnymi takiego nabycia w systemie małżeńskiej wspólności majątkowej. Ustalenie, że nieruchomości wchodzi do majątku dorobkowego małżonków nie prowadzi do wzruszenia prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 21.10.1982r. wydanego w sprawie I Ns 415/82, skoro skutki nabycia nieruchomości dla majątku wspólnego małżonków nie były przedmiotem badania w tamtym postępowaniu, tym bardziej że powód nie był uczestnikiem tamtego postępowania. W świetle powyższego Sąd Rejonowy trafnie odwołał się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28.02.1978r., III CZP 7/78, OSNC 1978/9/153 podejmującej problem przynależności do majątku wspólnego nieruchomości nabytej przez jednego ze współmałżonków w drodze zasiedzenia, bowiem instytucje zasiedzenia i uwłaszczenia są do siebie zbliżone. Podobne stanowisko zawarte jest także w wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26.03.2013 r., I ACa 155/13, Lex nr 1415984). Nie powinno zatem budzić wątpliwości, że pomimo tego, iż orzeczenie Sądu w przedmiocie uwłaszczenia stwierdzało, że własność nieruchomości nabyła jedynie M. M., w rzeczywistości nieruchomości weszła w skład majątku wspólnego małżonków.

Zgodnie z treścią art. 36 § 2 zd. 2 k.r.o. i art. 37 § 1 i 2 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym w dacie dokonania darowizny nieruchomości na rzecz H. M. (16.08.1999 r.), do dokonania czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu potrzebna jest zgoda drugiego małżonka wyrażona w formie wymaganej dla danej czynności prawnej. Ważność umowy, która została zawarta przez jednego z małżonków bez wymaganej zgody drugiego, zależy od potwierdzenia umowy przez drugiego małżonka. Druga strona może wyznaczyć małżonkowi, którego zgoda jest wymagana, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu. Podobną regulację w zakresie zgody drugiego małżonka potrzebnej do dokonania czynności prawnej prowadzącej do zbycia nieruchomości zawiera obecnie obowiązujący przepis art. 37 § 1 pkt 1, § 2 i § 3 k.r.o.

W świetle powyższych przepisów umowa dotycząca przedmiotu objętego małżeńską wspólnością ustawową, zawarta pomiędzy jednym z małżonków a inną osobą bez wymaganej zgody drugiego małżonka, jest czynnością prawną niepełną (kulejącą), w konsekwencji czego z chwilą jej zawarcia powstaje stan tzw. bezskuteczności zawieszony. Zgoda drugiego małżonka na przeniesienie własności nieruchomości już po zawarciu umowy następuje w postaci potwierdzenia. Jeżeli potwierdzenie umowy nastąpi, umowa stanie się w pełni skuteczna tak, jakby jej uczestnikami byli oboje małżonkowie już w chwili jej zawarcia. Z chwilą potwierdzenia ustaje stan bezskuteczności zawieszony umowy, a tym samym ustaje możliwość uznania jej za nieważną z tego tylko powodu, że w chwili zawarcia umowy brak było zgody drugiego małżonka. Stan bezskuteczności zawieszony ustaje także wtedy, gdy definitywnie nie dojdzie do potwierdzenia umowy przez drugiego małżonka. W obu przytoczonych wyżej sytuacjach, tj. zarówno w razie bezskutecznego upływu terminu wyznaczonego do potwierdzenia umowy, jak i w razie złożenia przez drugiego małżonka uczestnikom umowy oświadczenia o odmowie jej potwierdzenia, stan bezskuteczności zawieszony przekształca się w bezwzględnie nieważność umowy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5.03.1981 r., III CZP 1/81, OSNC 1981/8/145).

Zgoda małżonka jest zgodą osoby trzeciej, o której mowa w art. 63 § 1 k.c. (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11.06.1999 r., II CKN 390/98, LEX nr 37302). Zgoda do dokonania czynności prawnej prowadzącej do zbycia nieruchomości wymaga formy aktu notarialnego (art. 158 k.c. w zw. z art. 63 § 2 k.c., jak również w zw. z art. 36 § 2 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym do dnia 20.01.2005r.).

Nie ulega wątpliwości, że do zawarcia przez M. M. umowy darowizny nieruchomości potrzebna była zgoda J. M. (1). Powód w pozwie wskazał, że do chwili obecnej nie potwierdził tej umowy i równocześnie oświadczył, że nie zamierza tego uczynić (k. 2/2). Pozwana H. M. nie udowodniła zaś, by do uzyskania wymaganej zgody doszło. W związku z tym prawidłowo uznał Sąd Rejonowy, że umowa darowizny zawarta dnia 16.08.1999 r. jest nieważna.

Trafnie uznał Sąd I instancji, iż pozwanej H. M. nie chroni rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych, której działanie - zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2013 r., poz. 707, z późn. zm.) - polega na tym, że w razie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym treść księgi rozstrzyga na korzyść tego, kto przez czynność prawną z osobą uprawnioną według treści księgi nabył własność lub inne prawo rzeczowe. Prawidłowo uznał Sąd Rejonowy, że zgodnie z art. 6 powyższej ustawy w niniejszym wypadku rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych nie może chronić pozwanej H. M., ponieważ rozporządzenie miało charakter nieodpłatny. Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych nie chroni nabywcy, jeżeli umowa o przeniesienie własności nieruchomości była nieważna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24.01.2002 r., III CKN 405/99, OSNC 2002/11/142).

W świetle powyższego Sąd Rejonowy prawidłowo uwzględnił powództwo.

Jednakże po wydaniu zaskarżonego wyroku nastąpiły okoliczności, które należało uwzględnić i które skutkowały zmianą orzeczenia. Zgodnie bowiem z art. 382 k.p.c. sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Przepis ten łączy się z art. 316 § 1 k.p.c., który - z mocy art. 391 § 1 k.p.c. - ma w postępowaniu apelacyjnym odpowiednie zastosowanie. Powyższe oznacza zatem, że sąd drugiej instancji wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia przez niego rozprawy.

Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 17.09.2014r., sygn. akt I Ns 424/13 (k. 100 i 123) Sąd Okręgowy ustalił, że pozwana M. M. zmarła dnia 17.01.2013r., a spadek po niej na podstawie testamentu notarialnego z dnia 17.01.2013r. nabyli mąż J. M. (1) i syn J. M. (2) po 1/2 części każdy z nich. Postanowieniem z dnia 19.01.2014r. Sąd Rejonowy wezwał J. M. (2) do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (k. 103).

Wskutek śmierci M. M. zmienił się stan prawny spornej nieruchomości. Z chwilą śmierci M. M. ustała łącząca małżonków wspólność ustawowa. Wspólność bezudziałowa, jaką była małżeńska wspólność ustawowa, z datą śmierci M. M. przekształciła się we współwłasność w częściach ułamkowych. Obecnie więc nieruchomość stanowi współwłasność w częściach ułamkowych powoda i spadkobierców M. M., przy czym powodowi przysługuje udział w wysokości 3/4 części, zaś pozwanemu J. M. (1) - w 1/4 części. Na dzień zamknięcia rozprawy przed Sądem Okręgowy stan prawny nieruchomości objętej pozwem był zatem inny niż w dacie orzekania przez Sąd Rejonowy.

W sprawach o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym Sąd ma obowiązek doprowadzenia treści księgi wieczystej do jej rzeczywistego - a więc aktualnego - stanu prawnego, a nie do stanu prawnego, który wprawdzie istniał w przeszłości, lecz w chwili orzekania o uzgodnieniu nie odpowiadał już rzeczywistości.

W uchwale z dnia 28.08.2008r., III CZP 76/08, OSNC 2009/7-8/113 Sąd Najwyższy wskazał, że w sprawie o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym sąd jest związany żądaniem pozwu. Istota powództwa opartego na art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece polega na tym, że powód - osoba uprawniona do złożenia wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej - domaga się usunięcia niezgodności między stanem prawnym ujawnionym w księdze a rzeczywistym stanem prawnym,

gdyż jego prawo nie zostało wpisane lub jest wpisane błędnie, albo też dotknięte jest wpisem nieistniejącego obciążenia lub ograniczenia. Treść wymienionego przepisu wyraźnie wskazuje, że powód nie może domagać się usunięcia niezgodności w sposób ogólny, lecz musi - określając przedmiot żądania - wskazać nieruchomości, której stan prawny ma być sprostowany oraz konkretne prawo, które nie jest wpisane lub zostało wpisane błędnie, ewentualnie wskazać i opisać obciążenie lub ograniczenie dotyczące jego prawa. Konieczność wskazania w żądaniu konkretnego prawa, które nie jest wpisane lub jest wpisane błędnie oznacza, że powód musi określić, jakie to jest prawo oraz w jakim zakresie powinno być ono wpisane do księgi. Orzeczenie przez sąd, że powodowi przysługuje do nieruchomości inne prawo niż określone w pozwie, albo że przysługuje mu wprawdzie określone w pozwie prawo, ale w innym rozmiarze, byłoby równoznaczne z rażącym naruszeniem art. 321 § 1 k.p.c. W takich wypadkach należy przyjmować, że sformułowane przez powoda żądanie jest albo uzasadnione i wtedy podlega uwzględnieniu, albo nieuzasadnione, i wówczas należy je oddalić. Stany pośrednie nie zachodzą, zatem gdy powód żąda wpisania go do księgi jako właściciela, sąd nie może np. ustalić, że jest on tylko użytkownikiem wieczystym albo wprawdzie właścicielem, ale w innej części, i w tym zakresie uwzględnić żądanie o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym, a w pozostałym zakresie, tj. w zakresie, w którym powód twierdził coś innego, powództwo oddalić. Sąd Okręgowy podziela powyższe stanowisko.

W rozpoznawanej sprawie powód domagał się uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wpisanie w dziale II tej księgi J. M. (1) i M. M., na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej. Skoro w dacie orzekania przez Sąd Okręgowy wskutek śmierci M. M., małżeńska wspólność ustawowa już nie istniała, a nieruchomości stanowiła współwłasność w częściach ułamkowych J. M. (1) i J. M. (2) - brak było podstaw do uznania, że żądanie pozwu jest uzasadnione.

Wskazać przy tym należy, że w rozpoznawanej sprawie dopuszczalna była zmiana powództwa w postępowaniu apelacyjnym. Przepis art. 383 k.p.c., w przeciwieństwie do swego dotychczasowego odpowiednika - art. 386 w brzmieniu obowiązującym do dnia 30.06.1996 r., nie przewiduje formalnej przesłanki dopuszczalności zmiany powództwa w postaci wywiedzenia apelacji (dawniej rewizji) przez powoda. Wobec tego należy przyjąć, że obecnie obowiązujące unormowanie dopuszcza tę zmianę również w wypadku wniesienia apelacji wyłącznie przez stronę pozwaną (zob. Tadeusz Wiśniewski, Komentarz do art. 383 k.p.c., teza 10, Lex).

W sytuacji, gdy w niniejszej sprawie żądanie uzgodnienia treści księgi wieczystej przez wpis prawa własności nieruchomości na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej było dopuszczalne, to przemiana sytuacji prawnej tej nieruchomości objętej dotychczas bezudziałową wspólnością majątkową, polegająca na tym, że dotychczasowe prawo ulega przekształceniu we współwłasność w częściach ułamkowych, stanowi "zmianę okoliczności" w rozumieniu art. 383 k.p.c. i uzasadnia w postępowaniu apelacyjnym wynikającą stąd zmianę żądania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21.02.2013 r., I CSK 586/12, LEX nr 1311836).

W niniejszej sprawie zmiana taka pomimo istnienia przesłanek nie została dokonana. W związku z powyższym Sąd Okręgowy związany żądaniem pozwu, które nie odpowiadało aktualnemu stanowi prawnemu nieruchomości, zobowiązany był zmienić zaskarżony wyrok i oddalić powództwo.

Podniesione w apelacji zarzuty okazały się chybione.

W sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oddalenie powództwa ze względu na sprzeczność żądania z zasadami współżycia społecznego nie jest dopuszczalne. Roszczenie, którego źródłem jest art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, to uprawnienie do ustalenia wprost przez sąd istnienia i zakresu prawa uprawnionego. Jest to więc szczególna odmiana powództwa o ustalenie. Skoro jest to sprawa w istocie o ustalenie prawa, to nie dochodzi od strony przeciwnej do żadnego świadczenia, czyli wykonywania prawa, co jest przesłanką stosowania art. 5 k.c. Stanowi ją dopiero czynienie ze swego prawa użytku w sensie obowiązku na jego podstawie świadczenia drugiej strony. Doprowadzenie księgi wieczystej do stanu usprawiedliwiającego zaufanie do niej ma cel nadrzędny i interes publiczny wynikający z funkcji ksiąg wieczystych sprzeciwia się możliwości oddalenia takiego powództwa ze względu na sprzeczność żądania z zasadami współżycia społecznego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia

3.08.2006 r., IV CSK 113/06, LEX nr 191703). Rację ma także Sąd Rejonowy, gdy wskazał, że brak również podstaw do stosowania art. 5 k.c. w sytuacji, gdy żądanie uzgodnienia treści księgi wieczystej oparte jest – tak jak w niniejszej sprawie – na żądaniu stwierdzenia nieważności umowy darowizny.

Również toczące się przeciwko powodowi postępowanie karne w sprawie II K 412/12, które zresztą – jak wynika z przeprowadzonego przez Sąd Okręgowy dowodu z wyroku Sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 9.04.2014r. (k. 112 – 120, 123) zakończyło się uniewinnieniem powoda, nie stanowiło przesłanki do zawieszenia postępowania w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Wynik tego postępowania w żaden sposób nie mógłby oddziaływać na rozstrzygnięcie tej sprawy cywilnej (art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c.).

W związku z powyższym Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 sentencji. Mając na uwadze fakt, że w dacie wydania wyroku przez Sąd Rejonowy powództwo było zasadne, a wydany wyrok słuszny, zaś zmiana orzeczenia nastąpiła jedynie na skutek uwzględnienia zmiany stanu prawnego nieruchomości zaistniałej po wydaniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy – na zasadzie art. 102 k.p.c. - nie obciążył powoda na rzecz pozwanej H. M. kosztami procesu za postępowanie pierwszoinstancyjne.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego oparto o przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 8 pkt 8 w zw. z § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

(...)